

Perheiden saaman tuen kartoitus

Raahen seudun hyvinvointikuntayhtymä ja Auta Lasta ry

Koonti: Mervi Väisänen ja Tuomo Mulari, Auta Lasta ry

18.6.2015

Sisällysluettelo

- Yhteenveto: diat 3-4
- Perheiden kokemukset tuen saamisesta, diagrammit: dia 5
- Kokemukset tilanteista, joissa perhe on saanut tukea (Oulu): diat 6-7
- Kokemukset tilanteesta, jossa perhe ei ole saanut tukea (Oulu): diat 8-9
- Kokemukset tilanteista, joissa perhe on saanut tukea (RAS): diat 10-11
- Kokemukset tilanteesta, jossa perhe ei ole saanut tukea (RAS): diat 12-13
- Kehittämisehdotukset lapsiperheille järjestettävään tukeen (kaikki alueet): diat 14-19

Yhteenveto:

Perheet kaipaavat yksilöllisten tarpeidensa mukaista konkreettista apua ja tukea matalalla kynnyksellä, ennaltaehkäisevästi, nopeasti ja helposti.

Auta Lasta ry ja Raahen seudun hyvinvointikuntayhtymä toteuttivat toukokuussa 2015 kyselyn, jolla kartoitettiin kokemuksia perheiden saamasta tuesta arjen tilanteisiin ja kehittämisehdotuksia tuen järjestämiseksi lapsiperheille. Kyselystä kertynyttä tietoa hyödynnetään perheille suunnattujen palvelujen ja toimintojen kehittämisessä (julkiset palvelut, järjestö- ja vapaaehtoistoiminta jne.) Kyselyä levitettiin avoimesti toteuttajaorganisaatioiden verkkosivuilla, sosiaalisessa mediassa ja verkostoissa toukokuun 2015 aikana. Kyselyssä ei käytetty otantaa, vaan vastaajista muodostuu itsevalikoitunut näyte, jota ei ole suhteutettu alueen väestöpohjaan, joten tulokset voidaan tulkita vain suuntaa antaviksi. Kyselyyn tuli yhteensä 314 vastausta, joista 111 Raahen seudun hyvinvointikuntayhtymän alueelta, 45 Oulusta ja 158 muualta Suomesta. Muun Suomen osalta paikkakuntia ei eroteltu, koska vastaukset hajaantuivat yksittäisiin kuntiin ympäri Suomea. Kehittämisehdotusten osalta koonnissa on käytetty runsaasti suoria lainauksia. Suorat lainaukset esitetään säilyttäen vastaajien anonymiteettiä.

Konkreettinen perheen kotiin annettu apu ja tuki (kodinhoito, perhetyö, lastenhoitoapu) nousi kyselyssä vahvimmin tukimuodoksi, jonka perheet ovat kokeneet auttaneen haastavissa arjen tilanteissa ja jota olisi kaivattu silloin, kun kokemus oli, että tukea ei oltu saatu. Toiset vastaajat olivat saaneet apua jossakin tilanteessa, kun taas toisten kokemus oli päinvastainen, vaikka perheiden tilanteet olivat samankaltaisia ja perheet asuivat samalla paikkakunnalla. Monet vastaajat ovat tyytyväisiä saamaansa palveluun, mutta **useissa tilanteissa perheet eivät ole kokeneet saaneensa tukea riittävän helposti ja nopeasti, tarpeeksi, riittävän kauan tai oman tilanteensa kannalta oikeisiin asioihin**. Perheet eivät myöskään aina tiedä, mistä ja miten apua voisi hakea, eikä kaikilla ole kuormittavassa elämäntilanteessa voimavaroja selvittää ja vaatia palveluita.

Uuden sosiaalihuoltolain mukaiset oikeudet lapsiperheiden kotipalveluun ilman lastensuojelun asiakkuutta ovat tämän kyselyn toteuttamisen aikaan olleet niin vähän aikaa voimassa, että vastauksissa näyttäytyy edelleen vahvasti kotipalvelun ja perhetyön kytkeytyminen lastensuojeluun. Monet myös kokivat, että heidän tilanteitaan ja avun tarvettaan oli vähätelty, mikä oli johtanut sellaiseen kokemukseen, ettei apua kannata hakeakaan ja itse täytyy pärjätä kaikissa tilanteissa.

Muita vastauksissa mainittuja perheiden hyödyntämiä tukimuotoja olivat esimerkiksi neuvolasta ja perheneuvolasta saatu tuki ja ohjaus, seurakunnalta saatu kotiapua ja ruoka-apu, perheen yksityisiltä verkostoilta, sukulaisilta ja järjestötoiminnan kautta saatu tuki, erilaiset tukimuodot perheille, joissa on erityistä tukea tarvitseva lapsi, päivähoito ja avoin varhaiskasvatus, koulun kautta saatu tuki, lastensuojelun sijaishuollon ja sosiaaliryöön kautta saatu tuki, itse hankittu kotiapu.

Tilanteissa, joissa perheet eivät kokeneet saaneensa tukea, konkreettista apua arjessa olisi kaivattu esimerkiksi tilanteisiin, joissa toinen vanhemmista tai perheen muut lapset sairastivat, perheen toisen vanhemman ollessa toisella paikkakunnalla työn vuoksi, vanhemman väsyessä/uupuessa lasten ollessa pieniä, uuden vauvan syntyessä tilanteeseen, jossa muutkin lapset ovat pieniä, kaksosten syntyessä perheeseen, monilapsisissa perheissä esim. neuvolakäyntien ja muiden asioiden hoitamisen ajaksi, avioerotilanteessa sekä voimia vievän, itkuisen ja huonosti nukkuvan lapsen kanssa arjessa jaksamiseen. Nämä kokemukset olivat hyvin saman kaltaisia sekä Oulussa että Raahen seudun hyvinvointikuntayhtymän alueella. Perheiden yksityiset verkostot ja joissakin tapauksissa järjestöt paikkasivat riittämättömäksi koettua julkisen palvelun kotiapua ja perhetyötä. Kaikilla ei kuitenkaan ollut tällaisia verkostoja käytettävissään, jolloin perhe jäi tilanteessaan ilman tukea.

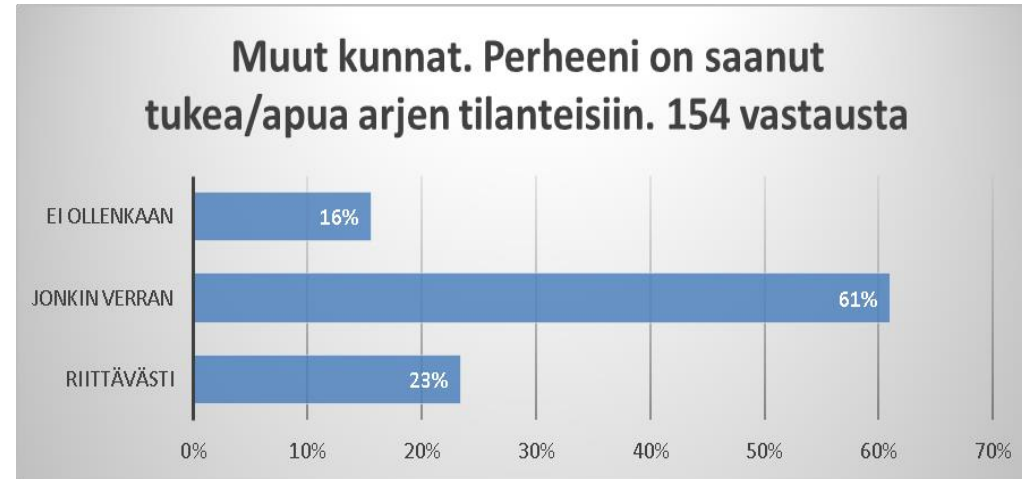
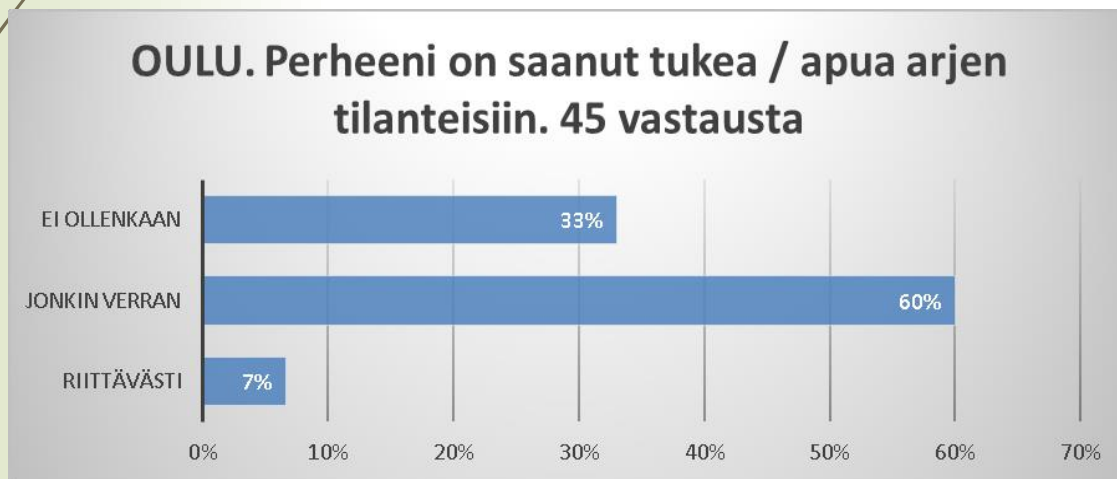
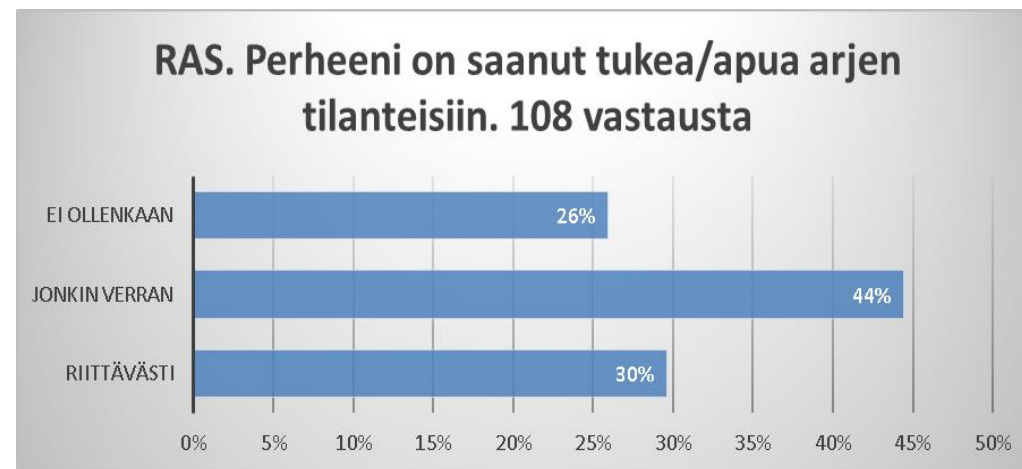
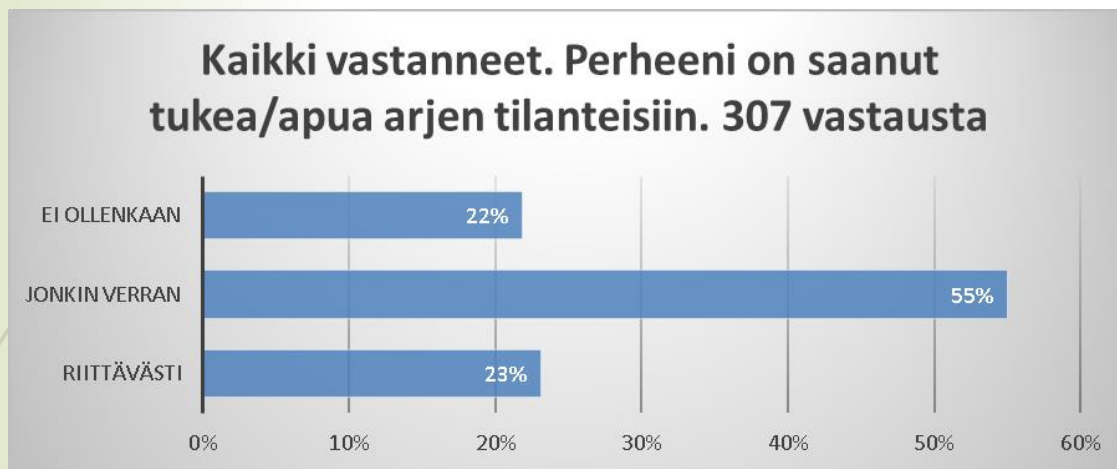
Muut tilanteet, joissa vastaajat kokivat jääneensä vaille tukea liittyivät neuvola- ja perheneuvolapalveluihin, palveluihin ohjaamisen puutteellisuuteen, monitahoisiin ongelmiin ja mielenterveyspalveluihin, kasvatuksellisiin haasteisiin, tilapäisiin la osa-aikaisiin lastenhoidon tarpeisiin ja arjen sujumiseen perheessä, jossa on erityislapsi/lapsia.

Kaiken kaikkiaan aineistossa näyttäytyy yllättävän vähän erityistä tukea tarvitsevien lasten perheiden kokemukset tuesta tai sen puutteesta. Kysely ei ehkä ole tavoittanut laajasti näitä perheitä. Suomen Vanhempainliiton yhteistyössä Kehitysvammaisten Tukiliiton ja Kynnys ry:n SAMAT -projektin kanssa loppuvuodesta 2014 toteuttamassa kyselyssä erityisperheiden osallisuudesta koulussa käy kuitenkin selvästi ilmi, että osallistumisen haasteita esimerkiksi vanhempaintoimintaan aiheuttivat ajan tai jaksamisen puute, lastenhoidon ongelmat, esteettömyyteen liittyvät syyt, sosiaalisten kontaktien vaikeus, ulkopuolisuuden tunne sekä terveyteen liittyvät seikat. Nämä asiat, sekä samaisessa kyselyssä niin ikään vahvasti esille nostettu perheessä olevan erityisen tuen tarpeen aiheuttama lisääntynyt riski tulla kiusatuksi koulussa, on syytä huomioida perheiden palveluja / tukea kehitettäessä.

Vastaajien kehittämissuhteet liittyivät kotiavun, kodinhoidon ja lastenhoitoavun saatavuuteen, tiedonsaantiin perheille tarjolla olevista tukimuodoista/palveluista, varhaisen/ennaltaehkäisevän tuen saamiseen, matalaan kynnykseen kysyä/saada palveluita, palveluiden edullisuuteen/maksuttomuuteen, nopeaan reagointiin avun ja tuen pyyntöihin akuuteissa tilanteissa sekä avun konkreettisuuteen ja perheen määrittämiin tarpeisiin vastaamiseen. Lisäksi kehittämissuhteita tuli neuvola-, perheneuvola- ja terveydenhoitopalveluihin, erilaisten tukimuotojen (julkinen, yksityinen, järjestöt / seurakunnat) koordinaation kehittämiseen, lasten tilapäiseen hoitoon ja lapsille / lapsiperheille suunnattuihin palveluihin.

Kaiken kaikkiaan vastausten perusteella perheet tarvitsevat yksilöllisten tarpeidensa mukaista konkreettista apua ja tukea matalalla kynnyksellä, ennaltaehkäisevästi, nopeasti ja helposti. Perheiden näkökulmasta avun ja tuen tulisi olla oikea-aikaista, erilaiset tukimuodot yhdistävää, yhdenvertaisesti kaikille perheille saavutettavaa ja hyvin koordinoitua (tieto eri tukimuodoista yhdessä paikassa).

Perheiden kokemukset tuen saamisesta. Tässä esitetyt diagrammit eivät ole keskenään vertailukelpoisia koska vastaajista muodostui itsevalikoitunut näyte, jota ei ole suhteutettu alueen väestöpohjaan.

Kokemukset tilanteista, joissa perhe on saanut tukea (Oulu)

- Oululaisista vastaajista (45) 6,7% kokee saaneensa riittävästi tukea/apua arjen tilanteisiin, 60% on saanut tukea jonkin verran ja 33,3% ei koe saaneensa tukea lainkaan.
- Avoimeen kysymykseen kokemuksista tilanteesta, jossa perhe sai tukea vastasi 32 vastaajaa. 38:sta vastaajasta 65,8% oli saanut tukea viimeisen viiden vuoden sisällä. Vastaajista osa oli avointen vastausten perusteella saanut tukea ennen nykyisen Oulun syntymistä entisten kuntien aikaan. 39:stä vastaajasta 94,9 % oli tilanteen aikana ollut perheessä vanhemman/muun huoltajan asemassa ja 5,1% lapsen asemassa.
- **Kunnan järjestämä kotiapu, kodinhoito ja perhetyö**
 - Avoimissa vastauksissa selkeästi eniten mainitaan kunnan perhetyöntekijöiltä ja kodinhoitajilta saatu tuki ja apua. Apua on haettu ja saatu usein neuvolan kautta, mutta joissakin tapauksissa se on jossain vaiheessa loppunut tai muuttunut jonkin toisen tahon tuottamaksi palveluksi (esim. asukastupa, yksityinen palveluntuottaja osittain tai kokonaan itse maksettuna)
 - Perhetyöntekijöiden ja kodinhoitajien antama apu/tukea on saatu erilaisiin erityistilanteisiin kuten esimerkiksi uupumukseen/masennukseen, sairaudesta toipumisen ajaksi, monilapsisen perheen arjen pyörittämiseen uuden vauvan syntymän jälkeen, äkillisiin tilanteisiin, joissa toinen vanhemmista ei pysty osallistumaan perheen arjen pyörittämiseen jne.
 - Monet vastaajat ovat tyytyväisiä saamaansa palveluun, mutta useissa tilanteissa perheet eivät ole kokeneet saaneensa perhetyöntekijän tukea tarpeeksi, riittävän kauan tai oikeisiin asioihin. Kriitikki kohdistuu lähinnä kunnan tarjoamiin palveluihin.
 - Kotipalvelun kytkeytyminen lastensuojeluun näkyy joissain vastauksissa. Esimerkiksi tukea ei oltu saatu, kun kyseessä ei vastaajan mukaan ollut ns. sosiaalitapaus. Eräs perhe oli päättänyt itse palkkaamaan apua, kun sitä ei ilman lastensuojelun asiakkuutta ollut muutoin saatavilla. Samaan tapaan eräs vastaaja koki, että apua saa, jos itse löytää sitä ja on valmis maksamaan markkinahinnan. Lastensuojeluilmoitukseen on jouduttu turvautumaan arkisissakin tilanteissa, kun apua ei muuta kautta ollut saatavilla:
 - Jotkut vastaajat kokivat, että eivät olleet saaneet apua, vaikka olivat sitä pyytäneet. Avun hakeminen/saaminen vaikeassa elämäntilanteessa, jossa omat voimavarat muutenkin olivat koetuksella, nähtiin liian vaikeaksi ja byrokraattiseksi.
 - Eräs vastaaja oli kokenut jopa tuen tarpeiden vähättelyä/aliarviointia sekä asiakasmaksuilla ja kaupungille aiheutuvilla kuluilla pelottelua sosiaalityöntekijän taholta.

Kokemukset tilanteista, joissa perhe on saanut tukea (Oulu)

- ▶ **Seurakunnalta saatu tuki ja apu**
 - ▶ Kaksi vastaajaa mainitsee saaneensa seurakunnan perhetyöntekijän apua.
 - ▶ Yksi vastaaja mainitsee saaneensa seurakunnasta ruokalahjoituksen.
- ▶ **Tuki erityislapsen tarpeisiin**
 - ▶ Tukea oli saatu esimerkiksi terveydenhuollon kautta kuntouttavana tukena, vammaispalveluista, koulun oppilashuollon kautta, kotiapuna ja järjestöjen parista.
- ▶ **Avoin varhaiskasvatus**
 - ▶ Kahdessa vastauksessa mainitaan Oulun kaupungin avoimen varhaiskasvatuksen kerhotoiminta hyväksi koettuna palveluna.
- ▶ **Muut tukimuodot**
 - ▶ Lisäksi yksittäisissä vastauksissa mainitaan esimerkiksi lastensuojelun sijaisperheelle tarjoama tuki ja koulusta kuraattorin/sosiaalityöntekijän kautta saatu tuki.

Kokemukset tilanteesta, jossa perhe ei ole saanut tukea (Oulu)

- ▶ 36 oululaista vastaajaa vastasi avoimeen kysymykseen tilanteesta, jossa perhe ei ollut saanut tukea, vaikka olisi sitä tarvinnut. 37:stä vastaajasta 70,3% kokemus oli tapahtunut viimeisen viiden vuoden sisällä. Kaikki vastaajat olivat olleet kokemuksen aikaan perheessä vanhemman tai muun huoltajan asemassa.
- ▶ **Puutteellinen/riittämätön kotiapu ja perhetyö**
 - ▶ Jo vastauksista tilanteisiin, joissa apua oli saatu, kotiapu ja perhetyö saivat kritiikkiä siitä, että apua ei ollut saatavilla riittävän helposti ja nopeasti, tarpeeksi, perheen kannalta oikeisiin asioihin ja riittävän pitkän aikaa. Konkreettisen kotiavun, lastenhoitoavun ja perhetyön riittämättömyys perheiden näkökulmasta korostui oululaisten vastauksissa tilanteista, joissa perhe ei ollut saanut tukea. Perheet eivät myöskään aina tiedä, mistä ja miten apua voisi hakea, eikä kaikilla ole kuormittavassa elämäntilanteessa voimavaroja selvittää ja vaatia palveluita.
 - ▶ Konkreettista apua arjessa olisi kaivattu esimerkiksi tilanteisiin, joissa toinen vanhemmista tai perheen muut lapset sairastivat, perheen toisen vanhemman ollessa toisella paikkakunnalla työn vuoksi, vanhemman väsyessä/uupuessa lasten ollessa pieniä, uuden vauvan syntyessä tilanteeseen, jossa muutkin lapset ovat pieniä, kaksosten syntyessä perheeseen, monilapsisissa perheissä esim. neuvolakäyntien ja muiden asioiden hoitamisen ajaksi, avioerotilanteessa sekä voimia vievän, itkuisen ja huonosti nukkuvan lapsen kanssa arjessa jaksamiseen.
 - ▶ Jos apua ei ole pyydettyä saatua tai avun tarvetta on vähätelty, perheelle jää kokemus, että apua ei kannata hakeakaan ja itse täytyy pärjätä.
- ▶ **Yksityiset verkostot ja järjestöt paikkaamassa tarvetta**
 - ▶ Monet vastaajat kertovat tukeutuneen yksityisiin verkostoihin ja järjestöjen toimintaan /tuottamiin palveluihin, kun eivät ole saaneet tarvitsemaansa tukea julkisista palveluista. Joidenkin kohdalla yksityisiä verkostoja, esim. isovanhempien ja muiden sukulaisten apua ei ole saatavilla, jolloin perhe jää tilanteessaan vaille tukea tai pelkän naapuriavun varaan.
- ▶ **Neuvolapalvelut, palveluihin ohjaaminen**
 - ▶ Aineistosta nousee joitakin kriittisiä kokemuksia myös neuvolapalveluita ja palveluihin ohjaamista kohtaan. Jotkut kokevat, että eivät ole saaneet neuvolasta kaipaamaansa tukea tai heidän avun tarvettaan on vähätelty.

Kokemukset tilanteesta, jossa perhe ei ole saanut tukea (Oulu)

► **Monitahoiset ongelmat/tilanteet ja mielenterveyden ongelmat**

- Muutamat vastaajat kertoivat elämäntilanteista, joissa perheessä oli samanaikaisesti monia kuormittavia tekijöitä, esim. lapsen vakava sairaus, vammautuminen, toisen lapsen syntymä, puolison poissaolo perheen arjesta ja psyykkiset ongelmat, joissa eivät saaneet sellaista apua, mitä tarvitsivat. Erityisesti mielenterveyden ongelmiin oli haastavaa saada apua riittävän ajoissa, jolloin tilanne ehti pahentua.
- Tilanteeseen sopivien palvelujen puuttuminen

► **Arki perheessä, jossa on erityislapsi/lapsia**

- Esimerkiksi omaishoidon vapaiden järjestäminen voi olla haastavaa.
- Arjen pyörittämiseen kaivataan kotiapua ja lastenhoitoapua, koska erityislapsen asioiden hoitaminen vie paljon aikaa.

► **Tukea kasvatustehtävään**

- Jotkut vastaajat kokivat, etteivät olleet saaneet tukea kasvatuksellisiin pulmiin ja erityistilanteisiin (esim. koulunvaihto, kiusaaminen, karkailu).

Kokemukset tilanteista, joissa perhe on saanut tukea (RAS)

- Raahen seudun hyvinvointikuntayhtymän alueen vastaajista (108) 29,6% kokee saaneensa riittävästi tukea/apua arjen tilanteisiin, 44,4% on saanut tukea jonkin verran ja 25,9% ei koe saaneensa tukea lainkaan.
- Avoimeen kysymykseen kokemuksista tilanteesta, jossa perhe sai tukea vastasi 71 vastaajaa. 93:sta vastaajasta 77,4% oli saanut tukea viimeisen viiden vuoden sisällä. 95:stä vastaajasta 97,9 % oli tilanteen aikana ollut perheessä vanhemman/muun huoltajan asemassa ja 2,1% lapsen asemassa.
- **Kunnan järjestämä kodinhoito, perhetyö ja lastenhoitoapu**
 - Avoimissa vastauksissa selkeästi eniten mainitaan kunnan järjestämä perhetyö, kodinhoito ja lastenhoitoapu. Apua on haettu ja saatu usein neuvolan kautta.
 - Perhetyöntekijöiden ja kodinhoitajien antamaa apu/tukea on saatu lyhytkestoisesti erilaisiin erityistilanteisiin kuten esimerkiksi uupumukseen/masennukseen, kriisitilanteisiin, sairaudesta toipumisen ajaksi, monilapsisen perheen arjen pyörittämiseen uuden vauvan syntymän jälkeen, äkillisiin tilanteisiin, joissa toinen vanhemmista ei pysty osallistumaan perheen arjen pyörittämiseen, äkillisiin menoihin, jolloin kotiin jääville lapsille on tarvittu hoitajaa jne.
 - Monet vastaajat ovat tyytyväisiä saamaansa palveluun, mutta joissakin tilanteissa perheet eivät ole kokeneet saaneensa tukea riittävän helposti ja varhain, tarpeeksi, riittävän kauan tai oikeisiin asioihin.
 - Kotipalvelun kytkeytyminen lastensuojeluun näkyy joissain vastauksissa.
- **Tirlittan** (tilapäishoito?)
 - Muutamit vastaajat mainitsevat erikseen Tirlittanin paikkana, johon lapsi oli viety hoitoon äidin menojen / lepäämisen ajaksi
- **Itse hankittu kotiapu**
 - Joissakin tilanteissa on päädytty hankkimaan apua yksityiseltä sektorilta tai järjestöiltä (osittain tai kokonaan itse maksettuna).
- **Neuvolasta saatu tuki ja ohjaus**
 - Useat vastaajat mainitsevat neuvolan paikkana, josta ovat saaneet keskusteluapua, konkreettista tukea, neuvontaa ja ohjausta muihin palveluihin (esim. perhetyö).
- **Tuki erityislapsen tarpeisiin**
 - Vastaajat ovat saaneet tukea tilanteeseen, jossa perheeseen kuuluu erityislapsi/lapsia, neuvolan, erikoissairaanhoidon/terapian, varhaiskasvatuksen ja koulun kautta sekä kotiapuna/lastenhoitoapuna. Hyvä yhteistyö eri tahojen välillä on tärkeässä roolissa erityislasten ja heidän perheidensä tukemisessa.

Kokemukset tilanteista, joissa perhe on saanut tukea (RAS)

► Varhaiskasvatus ja koulu

- Varhaiskasvatuksen palveusta/päivähoidosta ja koulusta on saatu tukea esimerkiksi perheen jaksamiseen osa-aikaisen hoitopaikan myötä, työn ja perhe-elämän yhteensovittamiseen iltapäivä- ja aamupäiväkerhoista sekä vuorohoidosta ja erityisen tuen tarpeisiin kouluterveydenhuollosta, kuraattorilta, erityisopettajalta jne.

► Perheen yksityiset verkostot / sukulaisilta saatu tuki

- Vastaajat ovat saaneet sukulaisiltaan ja perheen yksityisiltä verkostoilta esimerkiksi lastenhoito- ja kodinhoitoapua mm. äkillisiin menoihin.

► Muut tukimuodot

- Lisäksi yksittäisissä vastauksissa mainitaan esimerkiksi turvakodista / perhekodista ja perheneuvolasta ja lastensuojelun sosiaalityöstä saatu tuki/apu

Kokemukset tilanteesta, jossa perhe ei ole saanut tukea (RAS)

- ▶ 68 vastaajaa Raahen seudun hyvinvointikuntayhtymän alueella vastasi avoimeen kysymykseen tilanteesta, jossa perhe ei ollut saanut tukea, vaikka olisi sitä tarvinnut. 73:sta vastaajasta 64,4 % kokemus oli tapahtunut viimeisen viiden vuoden sisällä. 69:stä vastaajasta 98,5% olivat kokemuksen aikaan perheessä vanhemman tai muun huoltajan asemassa ja 1,5 % lapsen asemassa.
- ▶ **Puutteellinen/riittämätön kotiapu ja perhetyö**
 - ▶ Konkreettinen perheen kotiin annettu apu ja tuki (kodinhoito, perhetyö, lastenhoitoapu) nousi vastauksissa vahvimmin tukimuodoksi, jota olisi kaivattu silloin, kun kokemus oli, että tukea ei oltu saatu. Useissa tilanteissa perheet eivät ole kokeneet saaneensa tukea riittävän helposti ja nopeasti, tarpeeksi, riittävän kauan tai oman tilanteensa kannalta oikeisiin asioihin. Perheet eivät myöskään aina tiedä, mistä ja miten apua voisi hakea, eikä kaikilla ole kuormittavassa elämäntilanteessa voimavaroja selvittää ja vaatia palveluita.
 - ▶ Konkreettista apua arjessa olisi kaivattu esimerkiksi tilanteisiin, joissa toinen vanhemmista tai perheen muut lapset sairastivat, perheen toisen vanhemman ollessa toisella paikkakunnalla työn vuoksi, vanhemman väsyessä/uupuessa lasten ollessa pieniä, uuden vauvan syntyessä tilanteeseen, jossa muutkin lapset ovat pieniä, monilapsisissa perheissä esim. neuvolakäyntien ja muiden asioiden hoitamisen ajaksi, avioerotilanteessa sekä voimia vievän, itkuisen ja huonosti nukkuvan lapsen kanssa arjessa jaksamiseen.
 - ▶ **Jos apua ei ole pyydettyä saatua tai avun tarvetta on vähätelty, perheelle jää kokemus, että apua ei kannata hakeakaan ja itse täytyy pärjätä.**
- ▶ **Yksityiset verkostot paikkaamassa tarvetta**
 - ▶ Jotkut vastaajat kertovat tukeutuneensa yksityisiin verkostoihin, kun eivät ole saaneet tarvitsemaansa tukea julkisista palveluista. Joidenkin kohdalla yksityisiä verkostoja, esim. isovanhempien ja muiden sukulaisten apua ei ole saatavilla, jolloin perhe jää tilanteessaan vaille tukea.
- ▶ **Neuvola- ja perheneuvolapalvelut, palveluihin ohjaaminen**
 - ▶ Aineistosta nousee joitakin kriittisiä kokemuksia myös neuvolapalveluita ja palveluihin ohjaamista kohtaan. Jotkut kokevat, että eivät ole saaneet neuvolasta kaipaamaansa tukea tai heidän avun tarvettaan on vähätelty.

Kokemukset tilanteista, joissa perhe ei ole saanut tukea (RAS)

- **Arki perheessä, jossa on erityislapsi/lapsia**
 - Tukea olisi tarvittu esimerkiksi loma-ajan hoitoon ja perheen muiden lasten hoitamiseen / arjen pyörittämiseen.
- **Muut tuen tarpeet**
 - Lisäksi yksittäisissä vastauksissa mainitaan kasvatukselliset haasteet, unikoulun puuttuminen ja aamupäivähoito.

Kehittämisehdotukset lapsiperheille järjestettävään tukeen (kaikki)

- Emme eritelleet kehittämisehdotuksia Oulun, Raahen seudun ja muun Suomen osalta, koska ehdotukset olivat hyvin samankaltaisia ja ovat hyödynnettävissä useilla paikkakunnilla.
- Konkreettinen perheen kotiin annettu apu ja tuki (kodinhoito, perhetyö, lastenhoitoapu) nousi kyselyssä vahvimmin tukimuodoksi, jota perheet halusivat eniten kehitettävän.** Kehittämisehdotukset liittyivät kotiavun, kodinhoidon ja lastenhoitoavun saatavuuteen, tiedonsaantiin perheille tarjolla olevista tukimuodoista/palveluista, varhaisen/ennaltaehkäisevän tuen saamiseen, matalaan kynnykseen kysyä/saada palveluita, palveluiden edullisuuteen/maksuttomuuteen, nopeaan reagointiin avun ja tuen pyyntöihin akuuteissa tilanteissa sekä avun konkreettisuuteen ja perheen määrittämiin tarpeisiin vastaamiseen. Lisäksi kehittämisehdotuksia tuli neuvola-, perheneuvola- ja terveydenhoitopalveluihin, erilaisten tukimuotojen (julkinen, yksityinen, järjestöt / seurakunnat) koordinaation kehittämiseen, lasten tilapäiseen hoitoon ja lapsille / lapsiperheille suunnattuihin palveluihin.

- Nopeus, helppous, matala kynnyksen ja edullisuus/maksuttomuus**

"Luotettavaa, edullista, matalan kynnyksen lastenhoitoapua arkisin päiväsaikaan ."

"Tavallista arkista apua helposti, nopeasti ja edullisesti. Kotiin kaveriksi siivoamaan, lapsia leikittämään, kauppareissun ajaksi vahtimaan, leipomaan. Mielellään vähintään 4 tuntia/pv. Tällainen ajoissa annettu tavallinen apu voi ennaltaehkäistä väsymyksen ja uupumuksen tunteita tiiviissä pikkulapsivaiheessa. Päivään tulisi katkaisu kotityöntekijän käydessä ja juttuseuraa. Puhuminen, vaikkei mitään mahdollottoman syvällistä aina olisikaan, auttaa monissa tilanteissa, kun omat väsyneet ajatukset eivät lähde pyörimään kehää ja kasvamaan liian suuriksi möykyiksi.

"Vanhempien ylpeys ei saisi olla esteenä avunsaannille, vaan siitä olisi tehtävä helposti lähestyttävää ja tasa-arvoista."

"Helppo ja nopea varausjärjestelmä, edullinen, työntekijät valmiita työntekoon, ei vain neuvomaan. Näin saamme kasvatettua tasapainoisia lapsia, joilla on jaksavat vanhemmat."

"Matalan kynnyksen apu. Ei tarvitse olla jotain pakollista että äiti pääsee hetkeksi pois "kotiympyröistä". Ulkoilu ja liikunta esim. todella tärkeitä äidille, joka jää väkisillä vähemmälle."

"Kodinhoitajien tms. avun järjestäminen niin, että se on perheille edullista."

"Tuo edellä mainittu säännöllinen koti-apu toisi äidille paljon toivoa ja jaksamista. Kynnyksen on vieläkin iso pyytää apua, sitä ajattelee, että olenko laiska kun pyydän apua...raha myös merkitsee, kotiapu on kallista, vain tosi hädässä sitä on valmis maksamaan, koska rahaa ei ole liikaa."

"Ehdotan että kodinhoito/lapsenhoito apu olisi satavana melko nopeasti, yhdellä puhelinsoitolla, yhden tai kahden päivän varoitusajalla. Avun pitää olla suurperheelle ilmainen."

- Matalan kynnyksen yhteydenottoaikat
- Konkreettinen tuki, ongelmien ennalta ehkäisy!
- Avun tarjoaminen / tarpeen kartoitus

Kehittämisehdotukset lapsiperheille järjestettävään tukeen (kaikki)

► Nopeus, helppous, matala kynnyks ja edullisuus/maksuttomuus

"Kun kotiäiti sairastuu, pitäisi hänellä olla mahdollisuus levätä. Saavathan muutkin ihmiset sairastaa. Tällainen puhelinnumero pitäisi olla, mistä akuuttia apua saa ILMAISEKSI! Tämä on ihan perusasioita, mutta myös matalammalla kynnyksellä pitäisi saada apua, jos on tunne että arki on liian kuormittanut. Silloin ihan konkreettinen apu, esim. siivous-, pyykki-, ja ruuanlaittotöissä on arvokkainta."

"Neuvolassa kuunneltava perheitä tarkalla korvalla että milloin tarvitaan ulkopuolista apua. Avun vastaanottamista ei saa tehdä liian monimutkaiseksi ja byrokraattiseksi, jos on jo valmiiksi väsynyt ja uuvuksissa, ei jaksu selvittää miten apua voisi saada. Perhetyöntekijöitä lisää!

"Etenkin pikkulapsiperheille suunnatut palvelut tulisi saada lähipalveluina yhdeltä luukulta, ilman että perhettä lapsineen juoksutetaan pitkiä matkoja palvelujen äärelle."

► Varhaisen ja ennaltaehkäisevän tuen tarjoaminen

"Tarttua kaikkien kohdalla mahdollisimman nopeasti ongelmiin, ettei asiat pääse suurenemaan sellaiseen mittakaavaan, että auttaminen on jo hankalaa, jopa myöhäistä."

"Työntekijöitä muihinkin perheisiin kuin lastensuojelun asiakkaiden. Ennaltaehkäisevä työ tärkeää. Kun vauva valvottaa, arki voi olla yhtä kaaosta, vaikei lastensuojelu olisikaan kuvioissa. Pienikin apu tavallisessa perheessä on tärkeä. Esim. kerran kuukaudessa. Neuvolasta voitaisiin tarjota ja ehdottaa apupalvelua."

"Ennaltaehkäisevä työ on parasta, perhettä autetaan ennen kuin tilanne on kaaottinen."

"Ennaltaehkäisy kaikissa ongelmatilanteissa halvempaa kuin jälkien korjaaminen."

"Kun perheeseen syntyy vauva, sen ensimmäisen vuoden aikana kunta voisi tarjota apua, ilmaista. Matalankynnyksen apua ns. ennaltaehkäisevää apua."

"Ennaltaehkäisevä äitin väsymisen torjunta tärkeää ja halvempaa kuin väsyneen äidin ja lasten hoitaminen ja perhetilanteen saaminen kuntoon."

"Jos automaattisesti saisi kerran tai kaksi viikossa kodinhoitajatyypin, ihanan ihmisen tunniksi tai kahdeksi. Perheissä, joissa on vain yksi vanhempi arjessa, tämä olisi taivaan lahja. Ja mieluiten ilman lastensuojelun asiakkuutta"

"Nyt kokemus on että apua on häpeällistä pyytää, sitä ei hevin anneta, vaikka tarve olisi. Usein opastetaan, että apua kannattaa ja pitää hakea ennen kuin ongelmat kärjistyvät. Mutta kun apua hakee, kohtaa ihan yleisesti vähättelyä, voivottelua resurssien puutteesta, päivittelyä siitä kuinka joillakin on asiat vielä pahemmin yms. Pitäisi myös katsoa kuluja, mitä tulevaisuudessa tulee, jos apua ei anneta. Pitäisi myös katsoa säästöjä, mitä tulee esim. erikoissairaanhoidon puolelta, jos esim. raskaana oleva äiti saa apua kotiin, eikä vauva synny keskosena. Mutta nykyisin jokainen huolehtii omasta budjetistaan, kulut nähdään kotipalvelun puolella, eikä välitetä muualla mahdollisesti syntyvistä säästöistä."

"Lähestytään kaikkia perheitä. Ei vain niitä, jotka pyytävät sitä apua. Jalkaudutaan isojen perheiden arkeen mukaan. Kysytään kaikilta, mitä teille oikeasti kuuluu ja miten jaksatte? Ongelmat ja väsyminen ei aina näy ulospäin."

Kehittämisehdotukset lapsiperheille järjestettävään tukeen (kaikki)

■ Tuen oikea kohdentuminen / tukea perheen määrittämiin tarpeisiin

"KUUNNELKAA!! Ottakaa selvää asioista ennen kuin neuvotte"

"Lapsiperheet voisivat itse määritellä minkälaista apua tarvitsevat. Esimerkiksi konkreettinen siivousapu vauvaperheessä voisi auttaa. Sen saamiseksi ei mielestäni aina tarvi pitkiä keskusteluja eri ammattilaisten kanssa. Lapset puheeksi keskustelu raskausaikana on hyvää tarkoittava, mutta tuntui vähän hassulta keskustella nuoren terveydenhoitajan kanssa kahdeksannen raskauden alussa. Keskusteluapu vaikutti kirjoista opitulta ja oli melko kaukana perheen todellisesta auttamisesta."

"Lapsiperheet tarvitsevat kotiin kotitöihin apua, jolloin vanhemmalla jää aikaa olla lapsen/lasten kanssa. Tai jolloin vanhempi saa "huokaista" hetken. Ihan konkreettista apua: siivousta, leipomista, ruoan laittoa, lastenhoitoa, pyykinpesua yms. Ennakoiva työ on tärkeää."

" Perinteisten kodinhoitaja tyyppisten työntekijöiden takaisin saaminen helpottaisi monen vanhemman arkea. Avun pitäisi olla konkreettista kotityön tekemistä, eli pyykkiä, siivousta, ruokaa ja miksei myös lastenhoitoa. Siihen ei vain nykyaikana olla valmiita, ollaan hieman vieraannuttu työstä. On hienompaa pohtia hienoja teorioita, suunnitella ja keskustella käsiä likaamatta."

"Tehtävänkuvat pitää pystyä räätälöimään perheen tarpeiden mukaan, joustavuutta toimintoihin."

"Nykyisillä perhetyöntekijöillä ei kauheasti ole merkitystä varsinaisessa lasten/kodin hoidossa. En minä päiväkahviseuraa ja konsulttiapua kaipaa vaan tekevää käsiparia. Hyvä järjestelmä perhetyöntekijätkin, jos perheessä se vanhemmuus ja arkijärki on hukassa."

■ Tiedottaminen / neuvonta

" Se mistä lapsiperhe vois saada arjen apua niin tiedotettaisiin selkeästi ja useammalta suunnalta, lastenneuvola on antanut tietoa mistä saa pyytää tarvittaessa apua. Hinta myös ratkaisee, ei ole mahdollisuutta pyytää apua jos tuntiveloitus on korkea."

"Tarjota enemmän palveluita. Kertokaa enemmän milloin apua voi saada. Julisteita neuvolassa ilmoitustaululle yms. Sellaisiin paikkoihin missä lapsiperheet kulkee."

"Kotiavun saamisesta informoitava selkeästi, miten ja missä tilanteissa apua on mahdollista saada. Kynnys avun hakemiseen tehtävä mahdollisimman matalaksi, ettei kokisi leimautuvansa huonoksi vanhemmaksi. Raahen seudussa oli jokin aika sitten hyvä juttu nuorista ihan tavallisista perheistä, jotka olivat osanneet apua hakea. Tällaisia juttuja enemmän lehtiin niin saadaan asia ihmisten tietoisuuteen."

" Se mistä lapsiperhe vois saada arjen apua niin tiedotettaisiin selkeästi ja useammalta suunnalta, lastenneuvola on antanut tietoa mistä saa pyytää tarvittaessa apua. Hinta myös ratkaisee, ei ole mahdollisuutta pyytää apua jos tuntiveloitus on korkea."

"Enemmän tietoa palvelusta esim neuvolan kautta. Ja enemmän yhteistyötä neuvolan kanssa, olisi huippu jos silloin kun varaa neuvola aikaa pystyisi heti näkemään jostain että mihin aikaan saisi hoitajaa. Lyhyelläkin varoituksella ns akuuttia apua."

Kehittämisehdotukset lapsiperheille järjestettävään tukeen

Neuvola-, perheneuvola- ja terveydenhoitopalvelujen kehittäminen

"Henkilökuntaa, palveluja, aikaa ja aikoja hurjasti enemmän. Esim neuvolassa thlla ihan liian monta asiakasta, koululaisista puhumattakaan."

"Kerran menin hädissäni vaikean lapseni käytöksen vuoksi perheneuvolaan että saisinko kasvatuksellisia neuvoja niin vastaukseksi sain, että katsomme kalentereita ja aika menee noin kuukauden päähän.... Hätähän on sillä hetkellä konkreettinen ja apua tulisi saada heti. "

"Matalampi kynnyks saada kipuilevien lasten ja nuorten palveluita. Enemmän työntekijöitä ennaltaehkäiseviin ja perheneuvolan palveluihin.

"Myös vanhempien tuen ja ohjauksen tarpeen huomioiminen silloin kun nuorella on vaikeaa. Vanhemmat kärsivät siitä etteivät tiedä miten pitäisi auttaa, kun nuoret suhtautuvat vanhempien yrityksiin kielteisesti ja kapinoivasti. Tuntuu että vaikka kuinka yrittää toimia oikein ja ohjeiden mukaan, ei onnistu mikään."

"Toivoisin, että neuvoloissa (sekä raskausaikana että lapsen synnyttyä) äideille voitaisiin kertoa enemmän esimerkiksi koliikista, mahavaivoista ja allergioista. Olisi hyvä, että osaisi edes jollain tavalla varautua siihen, että vauva-aika ei ehkä välttämättä ole pelkkää syömistä ja nukkumista. "

"Matalan kynnyksen tukea/helposti saatavilla olevaa tukea ja myös henkistä tukea parisuhteeseen ja eri ikäisten lasten kasvatuspulmiin."

"Neuvolassa pitää olla resursseja tuen antamiseen!!! Heidän täytyy uskaltaa kysyä, miten voitte? Tarvitsetteko apua ja millaista tukea. Kukaan ei turhaan hae apua. "

"Mielenterveyshoitoon pääsyä helpotettava."

"Kouluterveydenhuollossa olisi tarvetta lisätä kokonaishyvinvointia tukevia palveluja, aika paljon se on vielä pituuskäyrien seurantaa."

"Ehdotan myös neuvolatyön oheen entistä parempaa tukea vanhemmille ja perheille. Olisi hyvä että jokainen vanhempi "joutuisi"/pääsisi automaattisesti esim. psykologin tai muun ammattilaisen juttusille (ei vain kerran ns. kartoituskäynnille vaan useamman kerran lapsen ollessa eri ikäinen – vaikka kerran vuodessa, ja sitten tarpeen mukaan perhettä voi ohjata sopivan lisätuen/avun piiriin). Näissä keskusteluissa voisi keskustella perheen tilanteesta, vanhempien välisestä vuorovaikutuksesta, itsetuntemuksesta, haasteista ja iloista, parisuhteesta, kasvatuseriaatteista yms. [...] Jos tällainen ennaltaehkäisevä keskustelupalvelu olisi osa perusneuvolajärjestelmää, perheiden haasteet saisi kartoitettua helpommin ja vakavat ongelmatilanteet kenties estettyä."

Kehittämisehdotukset lapsiperheille järjestettävään tukeen

■ Erialaisten tukimuotojen (julkinen, yksityinen, järjestöt, seurakunta) koordinaation kehittäminen

"Esimerkiksi netin kautta avun pyytämisen kynnystä voisi tehdä matalammaksi - nimenomaan kun tarvitsee apua arjen tilanteisiin."

"Joku systeemi, ettei tuntis itteään kerjäläiseksi kun pyytää apua."

"Selkeää ilmoittelua esimerkiksi paikallislehdistä, onko kunnassa mahdollista saada lisäapua esim. seurakunnilta tai onko kaupungilla varamummo toimintaa."

"Linkki ja puhelinnumeroita & s-postiosoitteita, joiden takaa saisi nopeasti matalalla kynnyksellä henkilöitä, joilta herkiäisi käytännön apua."

"Yhteistyön kehittäminen eri ammattialojen kanssa, kodinhoitajien lisääminen, kolmannen sektorin hyödyntäminen, Sosiaali- ja terveydenhuoltoalan oppilaitosten mukaan ottaminen. Esim. Perhetyön kursseja, jossa harjoittelujaksoja kodeissa. Yhteisöjen kehittämistä. Kyläkuntien omia someyhteisöjä, kylämummut ja -vaarit, koulujen osallisuus yhteisöjen tukemisessa."

"Rauhanyhdistyksellä voisi olla henkilö, joka olisi ikään kuin ry:llä töissä. Henkilö, jolla on kokemusta ison perheen talostelusta, ja olla on halu ja kyky tarttua yllättäviinkin tilanteisiin perheiden, vanhusten ja lasten- ja kodinhoidon tarpeissa. Tarkoitus ei ole kuitenkaan toimia ainoana auttajana perheissä, joissa tarvitaan ammattiapua esim. alkoholismiin, väkivallan tms. takia. Palkasta osa tulisi tarvitsijan omavastuun kautta, mutta siihen voisi (voisiko?) olla mahdollista saada tukea ja osa voisi mennä diakonian kautta."

"Miten saisi nuoret ja toisaalta vanhemmat, jo omat lapsensa kasvattaneet ihmiset, osallistumaan lastenhoitotalkoisiin? [...] Uppo-oudon hoitajan hoteisiin on vaikea jättää lapsia vierastamisen yms. takia. Siksi läheiset/jatkuvat ihmissuhteet toimivat lastenhoitoasioissa parhaiten. Jonkinlainen kummiperhetoiminta olisi tässä mielessä hyvä idea."

"Kunnilla pitää olla web sivut, jotka suunnattu lapsiperheille, niin että sieltä löytyy kaikki tämän tyyppiset tukimahdollisuudet, yhteystiedot, hinnat ja varaussysteemi."

"Kaupungin työntekijöille tietoa ja taitoa havaita mielenterveyden ongelmat, sekä tietoa järjestöjen tarjoamista palveluista ja vertaistukiryhmistä, jotta niissä tilanteissa, joissa kaupungilla ei ole mitään tarjottavaa, he voivat ohjata järjestöjen avun äärelle."

Kehittämisehdotukset lapsiperheille järjestettävään tukeen

▀ Lasten tilapäinen hoito ja lapsille / perheille suunnattu toiminta

" Ekaluokkalaiselle kesäkerhoja"

"Kouluilla pitäisi olla valvottuja aamun odotustunteja niille lapsille, joiden koulupäivä alkaa myöhemmin, ettei lapsen tarvitsisi liian pienenä jäädä yksin kotiin. Tyhjä koti on aamusta yhtä pelottava aralle lapselle kuin iltapäivästäkin. Jostain syystä paljon puhutaan laadukkaasta iltapäivähoidosta, vaikka aamulla yksin kouluun lähtö oikeaan aikaan ja kodin laitteiden ja valojen sammuttamisen vastuu on lapselle suuri."

" Lapsiparkkitoiminta, että lapsen saisi tuoda tiettyinä päivinä esim. kerran viikossa hoitoon esim. 5 tunniksi."

" Avoimia kunnan tarjoamia maksuttomia lapsiparkkeja, joihin voi viedä lapset tarvittaessa muutamaksi tunniksi"

" Mahdollisuus viedä silloin tällöin lapsi hoitoon kodin ulkopuolelle, esim. avoin päiväkotitoiminta. Tämä tarve kotiäidillä omien lääkärikäyntien ajaksi tai asioiden hoidon helpottamiseksi.

" Leikkipuistotoiminta kesällä olisi kiva!"

" Ehdottaisin myös tukea esim. avoimeen päiväkotitoimintaan tai vaikka srk:n kerhoon kuljetukseen. Olisi iso apu perheelle, jos joku voisi kuljettaa lapsen hoitoon. Usein kotiäidillä ei ole autoa, millä kuljettaa lasta hoitoon tai kerhoon."

" Kuntiin avoimia toiminnallisia "olohuoneita" lapsiperheille hiekkalaatikkokulttuurin rinnalle, sellaisia joihin myös isät uskaltavat."

"Päiväkerhosta perhekerhoon, jotta myös äideillä/vanhemmilla olisi aikaa seurustella ja vaihtaa kokemuksia. Esim. joka toinen voisi olla päiväkerho ja joka toinen perhekerho."